

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

ul. Dworcowa 60, 10-437 Olsztyn
tel. 89 537 21 00
faks 89 527 04 23
www.olsztyn.rdos.gov.pl

Olsztyn, 23 czerwca 2015 r.

WOŚ.410.50.2015.MT

SEKRETARIAT WARMIŃSKO-MAZURSKIEJ
AGENCJI ROZWOJU REGIONALNEGO S.A.
w OLSZTYNIE 2015-06-24

Wpłynęło dnia
L.dz LICZBA ZŁ
Podpis

Pan
Włodzimierz Szelażek
Prezes Zarządu
Warmińsko-Mazurskiej
Agencji Rozwoju
Regionalnego S.A. w Olsztynie

Opinia

Na podstawie art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235zw zm.), po rozpatrzeniu wniosku z 18 czerwca 2015 r., znak: Ldz.WWP.662.17.2015.MP (6662) (data wpływu do RDOŚ w Olsztynie 18.06.2015 r.), przedłożonego przez Pana Włodzimierza Szelażka Prezesa Zarządu Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie, w sprawie wydania opinii, wymaganej w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie, po przeanalizowaniu dokumentu:

Projekt „Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow Województwa Warmińsko-Mazurskiego”

wykonanego w kwietniu 2015 r. wraz z **Prognozą oddziaływania na środowisko**, opracowaną w oparciu o ww. projekt, przedkłada następującą opinię:

Projekt dokumentu został opracowany przez Agencję, działającą w imieniu i z upoważnienia Stowarzyszenia Miast Cittaslow. Program posiada charakter **ponadlokalny** i jest koordynowany przez jednostkę samorządu terytorialnego. Organizacją wdrażającą *Ponadlokalny program rewitalizacji sieci miast Cittaslow* jest Stowarzyszenie „Polskie Miasta Cittaslow”.

Z treści dokumentu wynika, że w sieci Cittaslow skupione są obecnie następujące miasta z terenu Województwa Warmińsko-Mazurskiego: *Barczewo, Biskupiec, Bisztynek, Dobrze Miasto, Goldap, Górowo Iławeckie, Lidzbark Warmiński, Lubawa, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Olsztyn, Pasym, Reszel* oraz *Ryn*.

Obszar miast biorących udział w Programie zajmuje powierzchnię ok. 117,37 km² i stanowi ok. 4,25% powierzchni całkowitej gmin. Administracyjnie miasta położone są w 10 powiatach województwa warmińsko-mazurskiego (bartoszycki, giżycki, goldapski, iławski, kętrzyński, lidzbarski, nidzicki, nowomiejski, olsztyński, szczycieński), przy czym największy obszar obejmuje miasto Goldap (1 720,00 ha), a najmniejszy miasto Bisztynek (216,00 ha).

Przyjęto, że niniejszy Program rewitalizacji jest wieloletnim programem operacyjnym i będzie posiadał charakter podrzędny w stosunku do strategii rozwoju poszczególnych miast, tym samym zasadne jest uznanie go również za dokument o znaczeniu strategicznym.

Wspólne opracowanie Programu jest bardzo istotne, bowiem, w okresie programowania 2014-2020 priorytetowo traktowane będą te projekty, które posiadają charakter partnerski. Omawiany dokument jest zatem wynikiem porozumienia, co do wspólnej wizji przyszłości wymienionych powyżej miast skupionych w sieci. Instytucje zarządzające funduszami europejskimi preferują te projekty, które służą rozwiązaniu problemów w szerszej skali, a zarazem tworzą powiązania pomiędzy gminami/miastami i ich mieszkańcami.

Opracowany Program ma ułatwić lokalnym samorządom przygotowanie i realizację wspólnych, ponadlokalnych celów, zadań, projektów i przedsięwzięć. Celem nadrzędnym Programu jest równoległa, skoordynowana i ukierunkowana rewitalizacja miast wchodzących w skład sieci na terenie Warmii i Mazur.

Analizując Program można uznać, że przedłożony dokument spełnia kryteria formalne oraz merytoryczne, które wymagane są w odniesieniu do dokumentów o charakterze strategicznym, tj.:

- przedstawia cel główny, cele operacyjne i cele szczegółowe dokumentu, podporządkowane im kierunki działań w odniesieniu do poszczególnych sfer życia,
- dokonuje delimitacji przestrzennej terytoriów wymagających wsparcia w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych,
- dokonuje charakterystyki ogólnej (poprzez opis i prezentację) wszystkich miast sieci z uwzględnieniem walorów oraz uwarunkowań danego obszaru (rozdział 2. Programu).

- dokonuje diagnozy społecznej oraz identyfikacji potrzeb miast wchodzących w skład sieci,
- zawiera analizę SWOT, w celu sporządzenia zestawienia czynników wewnętrznych - odnoszących się do celów strategicznych (mocne i słabe strony) oraz uwarunkowań zewnętrznych (szanse i zagrożenia),
- przedstawia metodologię opracowania (planowanie działań, prace przygotowawcze, konsultacje, wybór celów) oraz system wdrażania i koordynowania z podsystemem komunikacji (rozdział 8)
- określa system realizacji w kontekście różnych poziomów instytucjonalnych,
- prezentuje system monitoringu ze wskaźnikami badania celów poprzez wskaźniki produktu i rezultatu, dając tym samym gwarancję właściwego wdrażania Programu, zgodnie z jego zasadami i założeniami - monitoring oraz ewaluacja, stanowią dwa bardzo ważne składniki zarządzania realizacją Programu, a także integralną część procesu zarządzania z wykorzystaniem środków unijnych.

Nadzór nad realizacją będzie zatem zapewniony, poprzez **monitorowanie** wdrażania Programu oraz jego poszczególnych elementów, który zostanie powierzony Koordynatorowi, przy ścisłej współpracy z beneficjentami Programu (Koordynator ma również prawo zlecić zadanie monitorowania innej jednostce). Częstotliwość monitorowania będzie zgodna z okresami raportowania przewidzianymi dla RPO WiM, jednak nie rzadziej niż w okresach półrocznych.

W Programie dokonano **zdefiniowania pojęcia rewitalizacji**, pojmowanej jako zespół kompleksowych działań na terenie miasta, przede wszystkim w starych dzielnicach, zaniedbanych pod względem przestrzennym, gospodarczym, estetycznym, infrastrukturalnym, komunikacyjnym i funkcjonalnym, zagrożonych wykluczeniem społecznym. Rewitalizacja prowadzi do poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Poprawa ta obejmuje szereg dziedzin życia, w tym również **poprawę stanu środowiska naturalnego**. W miastach sieci Cittaslow realizowana jest również polityka środowiskowa dążąca do utrzymania i rozwoju charakterystycznych cech obszaru i zabudowy miejskiej; promuje się także technologie skierowane na poprawę wartości środowiska naturalnego i zabudowy miejskiej.

Proces rewitalizacji musi mieć skoordynowany charakter i być przeprowadzony zgodnie z zasadami **zrównoważonego rozwoju**, skutecznie integrując aspekty społeczne, przestrzenne, ekonomiczne, kulturalne, budowlano-inwestycyjne i **ekologiczne** w ramach określonego celu. **W działaniach tych będą również uwzględnione zagadnienia ochrony stanu środowiska w aspekcie zrównoważonego rozwoju**. Elementy związane ze środowiskiem pojawiają się w programie wielokrotnie.

Jako nadrzędny cel Programu przyjęto: **wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, lepsza jakość życia społeczności zamieszkującej obszary problemowe**. W celu jego realizacji zaproponowano dziewięć celów operacyjnych.

Cel operacyjny nr 3 odnosi się wprost do zagadnień środowiskowych i został sformułowany następująco:

Poprawa jakości środowiska naturalnego

3.1. Kierunki działań:

- poprawa efektywności energetycznej budynków;
- poprawa świadomości ekologicznej i proekologicznych postaw mieszkańców;
- promowanie ekologicznych środków komunikacji.

W dokumencie sformulowano również oczekiwania w aspekcie środowiskowym w sposób następujący: *Proekologiczne podejście do rewitalizacji będzie bezpośrednio oddziaływać pozytywnie na warunki życia lokalnej społeczności i na atrakcyjność obszaru dla turystów i inwestorów.*

Jak wskazano w projekcie, w wyniku realizacji Programu powinny nastąpić istotne zmiany przestrzenne, społeczne, gospodarcze, a także zmiany w dziedzinie infrastruktury. W Programie zaproponowano do realizacji przez miasta sieci Cittaslow tzw. *Zintegrowane Przedsięwzięcia Inwestycyjne*, które ożywią gospodarczo obszary zdegradowane.

Istotą merytoryczną dokumentu są informacje zawarte w rozdziale 7 (strona 247-425), w którym zaprezentowano zestawienie tabelaryczne pt.: **Wykaz projektów rewitalizacyjnych**, w następującym układzie: *Opis Zintegrowanych Przedsięwzięć Inwestycyjnych, Lokalizacja, Nazwa Zintegrowanego Przedsięwzięcia Inwestycyjnego, Opis Zintegrowanego Przedsięwzięcia Inwestycyjnego – przedmiot przedsięwzięcia, zakres rzeczowy, krótki opis tła i uzasadnienia potrzeby realizacji przedsięwzięcia, wyszczególnienie poszczególnych projektów wchodzących w skład zintegrowanego przedsięwzięcia inwestycyjnego ze wskazaniem ich wartości całkowitej oraz osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko Mazur, Cele zintegrowanego przedsięwzięcia inwestycyjnego, Zakładane efekty przedsięwzięcia, Beneficjent/Beneficjenci, Jednostka zarządzająca/koordynująca, Stan zaawansowania prac przygotowawczych, Przewidywany okres realizacji zintegrowanego przedsięwzięcia inwestycyjnego, Budżet przedsięwzięcia, Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia, Możliwe przedsięwzięcia komplementarne.*

Analiza zawartości tabeli pod kątem proponowanych do realizacji *zadań zintegrowanych projektów inwestycyjnych* wskazuje, że praktycznie każde z wyszczególnionych propozycji, szczególnie o charakterze infrastrukturalnym, wpłynie bezpośrednio lub pośrednio na aspekty środowiskowe. Wymienione

przedsięwzięcia będą realizowane w obszarze gospodarczym oraz obszarze **środowiska** i dziedzictwa kulturowo – turystycznego, w oparciu o diagnozę stanu istniejącego dla każdego obszaru. Realizacja nastąpi poprzez konkretne projekty. Analizując ich zestawienie, należy uznać, że niektóre spośród wstępnie zaproponowanych pozycji, wiążą się w sposób pośredni z aspektami środowiskowymi (projekty/działania miękkie), natomiast szczególne powiązania, o charakterze bezpośrednim, posiadają zadania, które realizowane będą na obszarach chronionych lub cennych przyrodniczo (nawet jeżeli nie są objęte prawnymi formami ochrony). Każde tego rodzaju działanie skutkuje zazwyczaj ingerencją w środowisko, bowiem zmienia sposób zagospodarowania i użytkowania terenu i przestrzeni, może wiązać się z koniecznością makroniwelacji obszaru, niejednokrotnie wymaga też ingerencji w istniejącą zieleń naturalną (wycinka drzew i zakrzaczeń), czasami ingerencji w linię brzegową zbiorników wodnych.

Przykładowo, w opisie zadań planuje się rewitalizację plaży miejskiej nad jeziorem, budowę infrastruktury sportowej, pomostów, budowę ciągów pieszych i rowerowych, zagospodarowanie przestrzeni publicznej poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych rzek (np. rzeki Liny w obszarze Dobrego Miasta na terenie rewitalizowanym utworzony zostanie kompleks traktów pieszo-jezdnych i szlaków pieszo- rowerowych wzdłuż rzeki Liny, dwie kładki przez rzekę, ścieżki dydaktyczne, plac zabaw, miejsce do postoju i obsługi kamperów oraz infrastruktura związana ze sportami wodnymi).

Środowisko przyrodnicze, traktowane jest jako otoczenie wszelkich aktywności człowieka, jednakowo ważne dla przedsiębiorców, turystów i mieszkańców. Stanowi podstawę rozwoju gmin/miast, wymaga troski, ale również nowoczesnego podejścia pozwalającego zachować mądry balans między potrzebami rozwojowymi a ochroną przyrody. Środowisko przyrodnicze jest dla wszystkich podmiotów funkcjonujących w obszarze sieci Cittaslow czynnikiem silnie determinującym możliwości rozwojowe. Z jednej strony warunki przyrodnicze zachęcają turystów, a także inwestorów, z drugiej zaś wymagają ciągłych inwestycji i polityki ograniczającej negatywne skutki działalności człowieka.

Przeprowadzona analiza SWOT w aspekcie środowiska wykazała:

- niedostatecznie wykorzystany potencjał przyrodniczy,
- zły stan infrastruktury komunalnej i sieci komunikacyjnej,
- niewykorzystanie alternatywnych źródeł energii,
- zły stan gospodarowania na terenach szczególnie wrażliwych,
- degradację środowiska,
- brak zintegrowanego zarządzania środowiskiem.

Niniejszy Program z pewnością nie rozwiąże zdiagnozowanych problemów, jednak realizacja zadań powinna uwzględniać diagnozę stanu, a w odniesieniu do środowiska nie może wpłynąć na ich pogłębienie.

Przyjęte cele (a zatem kierunki działań i projekty) pozostają zbieżne z celami przyjętymi w Strategii Warmii i Mazur w ramach celu operacyjnego: **Poprawa jakości i ochrona środowiska**.

Wykorzystaniu warunków naturalnych do rozwoju (co wymaga działań inwestycyjnych, organizacyjnych i edukacyjnych), musi towarzyszyć na każdym etapie wola utrzymania bardzo wysokich walorów przyrodniczych. Ze względu na poddawanie środowiska przyrodniczego silnej presji turystycznej, działania edukacyjne, zwiększenie stanu **świadomości ekologicznej** lokalnego społeczeństwa (**mieszkańców i przyjezdnych turystów**) oraz działania, których skutkiem będzie ograniczenie **niskiej emisji** (termomodernizacja budynków), a także przeciwdziałanie degradacji środowiska, należy ocenić pozytywnie.

Jednakże, w ocenie tutejszego organu analizowany dokument wskazane byłoby doprecyzować, zgodnie z poniższymi sugestiami:

Uwagi:

Biorąc pod uwagę, że obszar sieci miast cechuje wysokie bogactwo różnorodności biologicznej i krajobrazowej, skutkiem czego jest objęcie niektórych terenów w ich obrębie ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody, tutejszy organ proponuje:

- 1) W każdym z rozdziałów Programu, przedstawiono uwarunkowania ochrony środowiska w odniesieniu do poszczególnych miast wchodzących w skład sieci miast Cittaslow. Zagadnienie opracowano jednak w sposób dość chaotyczny. Zasadne byłoby doprecyzowanie zagadnienia poprzez wymienienie wszystkich form ochrony przyrody występujących w granicach poszczególnych miast z przywołaniem aktów prawnych (tj. rozporządzeń, uchwał, zarządzeń dotyczących ich powołania). W ww. aktach znajdują się bowiem **zakazy** i **nakazy** w stosunku do poszczególnych prawnych form ochrony przyrody, które są niezbędne do przestrzegania na etapie realizacji przedsięwzięć przez inwestorów. Ponadto, w ocenie tutejszego organu opis każdego obszaru (miasta) powinien być dokonany w sposób jednolity i usystematyzowany tematycznie, np. opis środowiska przyrodniczego wskazane byłoby połączyć z uwarunkowaniami ochrony środowiska przyrodniczego, traktując jako jedno wspólne zagadnienie. W odniesieniu np. do Pasymia uwarunkowania środowiskowe w ogóle zostały pominięte. W przypadku, jeśli w obszarze danego miasta nie występują obszary prawnie chronione, taka informacja powinna zostać

zamieszczona w opisie uwarunkowań, ponieważ jest to bardzo istotne z punktu widzenia późniejszych możliwości lokalizacji przedsięwzięć; **uwaga** ta dotyczy również **prognozy** (rozdział 6.1.9);

- 2) Zagadnienia opisane jako *zagospodarowanie przestrzenne* w odniesieniu do poszczególnych miast również potraktowano w sposób ogólny; tymczasem jest ono bardzo istotne dla przyszłych działań rewitalizacyjnych, ponieważ jako akty prawa miejscowego, muszą być bezwzględnie przestrzegane przy realizacji wszelkich działań. Wskazane byłoby określić, w odniesieniu do poszczególnych miast, czy tereny (podać np. w jakim procencie) objęte są planami, czy wszystkie miasta posiadają opracowane studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- 3) W rozdziale 6 dokonano porównania Programu z innymi dokumentami, opracowanymi na poziomie krajowym, wojewódzkim i lokalnym, w tym Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025. Przedstawiono Powiązanie „Programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego” z dokumentami strategicznymi z zakresu rozwoju przestrzennego, społecznego i gospodarczego miast sieci i regionu. Odniesiono się przede wszystkim do strategii opracowywanych na poziomie poszczególnych miast. Analizując ww. rozdział wskazać należy, że niektóre z prezentowanych strategii lub innych wymienionych dokumentów opracowywano stosunkowo dawno (np. w roku 2009, 2010), co stwarza ryzyko dezaktualizacji niektórych zagadnień, zwłaszcza w sferze prawnej. Ponadto, wiele spośród miast opracowywało również lokalne programy rewitalizacji LPR, co do których należałoby określić relacje z opracowywanym programem;
- 4) Na stronie 183 dokumentu odniesiono się do nieaktualnego dokumentu - obowiązuje Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025.

Zgodnie z art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, jednym z etapów przeprowadzenia strategicznej OOS jest opracowanie **Prognozy** oddziaływania na środowisko. Analizując Prognozę w aspekcie powyższych kryteriów, można stwierdzić, że co do zasady wypełnia kryteria formalne i merytoryczne nałożone w art. 51 ust. 2 ww. ustawy w zakresie zawartości prognozy oraz wcześniejszego uzgodnienia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie.

Wymienione w projekcie działania, zwłaszcza w dziedzinie infrastrukturalnej, posiadają ewidentny związek ze środowiskiem, zatem postanowienia zawarte w tym dokumencie stwarzają możliwość oddziaływania na wszystkie jego aspekty oraz mogą stwarzać **ramy** dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko lub też realizacja postanowień analizowanego dokumentu może spowodować znaczące oddziaływanie na to środowisko. Powyższe argumenty zadecydowały o zasadności przeprowadzenia procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której tutejszy organ uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie, zgodny z wymaganiami art. 51 ust. 2 ww. ustawy - pismo z 07 lipca 2014 r., znak: WOOS.411.56.2014.MT.

Celem Prognozy jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań na środowisko, będących wynikiem realizacji Programu oraz ocena ich natężenia, a także określenie, czy w należyty sposób został uwzględniony w ocenianym dokumencie interes środowiska przyrodniczego i kulturowego. Projekt omawianego dokumentu, stanowi wizję sieci miast, posiada określone cele oraz odpowiadające im cele operacyjne i kierunki działania, które dokonywane są zazwyczaj w obszarach wymagających interwencji. Realizacja wszystkich wymienionych celów będzie następowała poprzez skonkretyzowane zadania i działania, zmierzające do wykonania poszczególnych projektów. Realizacja zadań, będzie odbywała się w miastach województwa o szczególnych uwarunkowaniach środowiskowych, których wyznacznikiem są przede wszystkim walory przyrodnicze, w tym potencjał wodny, lasy oraz obszary prawnie chronione.

W rozdziale 3.2 Prognozy dokonano porównania Programu z innymi dokumentami, opracowanymi na poziomie krajowym i wojewódzkim. Wszystkie cele strategiczne wykazują **wysoki stopień zgodności z celami** zawartymi w dokumentach opracowywanych na szczeblu krajowym i regionalnym, w tym w szczególności z celami **Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025** oraz **Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2014-2020-Oś 8 Obszary wymagające rewitalizacji**. Zaplanowane przedsięwzięcia będą realizowane w ramach priorytetu 9b „*Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich*”.

Z punktu widzenia organu ochrony środowiska istotne znaczenie posiada spójność Programu z następującymi priorytetami inwestycyjnymi w ramach poszczególnych osi priorytetowych:

- 3a „*Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości*” - Oś 1 Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur,

- 4c „Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym” - Oś 4 Efektywność energetyczna.

Podstawowym celem Prognozy jest określenie możliwych skutków, jakie mogą powstać w środowisku, w związku z wprowadzaniem do realizacji ocenianego dokumentu.

Analizując przedmiotowy dokument z punktu widzenia jego zapisów, ukierunkowanych na ochronę środowiska należy stwierdzić:

w Prognozie dokonano:

- identyfikacji potencjalnych oddziaływań na środowisko w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych,
- oceniono wpływ oraz stopień natężenia tych oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska w zestawieniu tabelarycznym i opisowym, z wykorzystaniem matrycy oddziaływania, która objęła 1 365 pól; do opracowania matrycy przyjęto 7-stopniową skalę oceny oddziaływania planowanych działań w ramach Programu,
- w Prognozie, na poziomie strategicznym, przeanalizowano istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu.

Ocena dokonana przez pryzmat celów i zadań, wykazała, że w wyniku realizacji Programu wystąpią oddziaływania o różnym charakterze. Wśród elementów środowiska narażonych na największe oddziaływanie wyróżniają się te, które jednocześnie stanowią o atrakcyjności turystycznej obszaru miasta. W fazie użytkowania oddziaływania negatywne będą związane głównie z przedsięwzięciami realizowanymi na terenach chronionej przyrody i krajobrazu. Jest to wskazanie do podejmowania dodatkowych działań mających na celu eliminowanie lub minimalizowanie negatywnych oddziaływań.

Wśród działań, skutkujących ingerencją w środowisko znajdują się projekty drogowe (jako komplementarne) oraz **projekty związane z turystyką**, głównie realizowane w strefie brzegowej oraz na obszarach wód (np. zabudowa w strefie nabrzeża, pomosty, plaże, rewitalizacja plaży miejskiej przy jeziorze Kraks Mały w Biskupcu, rewitalizacja terenów plażowych) a także **projekty budowlane na obszarach chronionej przyrody**. Projekty te zazwyczaj wymagają podjęcia działań oraz ustalenia warunków w decyzjach środowiskowych na etapie ich realizacji i użytkowania. Szczegółowy katalog działań i środków zabezpieczających i minimalizujących zostanie zatem wskazany na etapie oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko.

Trudności w realizacji, mogą też wynikać z ustawicznych zmian w uwarunkowaniach prawnych. W tym miejscu należy wskazać, że obecnie przygotowywane są aktualizacje dwóch bardzo istotnych dokumentów dla województwa, tj.:

- Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018,
- Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016.

Ponadto, Marszałek Województwa opracowuje **plan inwestycyjny** o którym mowa w art. 35a ustawy o odpadach, stanowiący załącznik do wojewódzkiego planu gospodarki odpadami.

Sukcesywnie opracowywane są również plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000. Regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia plan na okres 10 lat, w drodze **aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia**, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. Plan zadań ochronnych może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony tych siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt.

Opracowywane są również plany gospodarowania wodami. Cele środowiskowe dla wód powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych ustalane są w planach gospodarowania wodami; najczęściej przyjmuje się następujące cele:

- dla naturalnych JCWP celem jest dobry stan ekologiczny i chemiczny;
- dla silnie zmienionych i sztucznych JCPW celem jest dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny;
- dla JCWPd celem jest dobry stan ilościowy i chemiczny.

Wszystkie działania, ukierunkowane na ochronę wód podziemnych i powierzchniowych, muszą zatem uwzględniać nie tylko wymagania ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, ale również wymagania zawarte w *planach gospodarowania wodami* oraz *warunkach korzystania z wód dorzecza*, które jako dokumenty planistyczne (jeżeli zostały opracowane), powinny być uwzględniane w innych strategiach, planach i programach, w tym w planowaniu przestrzennym gminy oraz w POŚ. Stanowią one narzędzie, którego głównym celem jest wspomaganie osiągnięcia celów środowiskowych Ramowej Dyrektywy Wodnej w wyniku realizacji polityki i działań, umożliwiających nie pogarszanie istniejącego stanu wód oraz optymalizację rezultatów wprowadzenia programów działań, których głównym zadaniem jest usuwanie niekorzystnych zmian w stanie wód oraz ograniczanie niekorzystnych presji mogących prowadzić do pogorszenia stanu wód. Taką

niekorzystną presją jest np. ekspansja inwestorów oraz osób fizycznych, dążących do zabudowy obrzeży rzek i jezior (często wbrew zakazom wynikającym z przepisów prawa) oraz na terenach pozbawionych infrastruktury w zakresie poboru wody i odprowadzania ścieków, co stwarza ryzyko wprowadzania zanieczyszczeń (w tym biogenów) do środowiska. W wyniku nadmiernej presji turystycznej, wywieranej przez inwestorów, dochodzi często do powstawania obiektów w bezpośrednim otoczeniu linii brzegowej jezior i rzek. Należy zwrócić uwagę, na konieczność kształtowania odpowiedniej polityki przestrzennej, w tym ochrony jej zasobów wodnych i przyrodniczych już na etapie wczesnego planowania w Gminie (a więc opracowując studium i mpzp). W dokumentach tych należy zabezpieczyć środowisko przyrodnicze, poprzez odpowiednie zapisy, np. *realizacja zabudowy możliwa po podłączeniu do sieci kanalizacji sanitarnej*.

Ponadto, zgodnie z sugestiami Ministerstwa Środowiska, w dokumentach programowych (np. w strategiach oraz innych o podobnym charakterze), powinny znaleźć się również zagadnienia **zmian klimatu**. Celem nadrzędnym jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju i efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w obliczu ryzyk, jakie niosą ze sobą zmiany klimatu oraz wykorzystanie pozytywnego wpływu, jaki działania adaptacyjne mogą mieć na wzrost gospodarczy oraz stan polskiego środowiska. Cel główny zakłada zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. MŚ opracowało dokument **Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (w skrócie SPA 2020)**. Na stronie internetowej MŚ prowadzony jest obecnie dialog społeczny ze wszystkimi podmiotami administracyjnymi, gospodarczymi i osobami prywatnymi zaangażowanymi w proces adaptacji Polski do spodziewanych skutków zmian klimatu lub zainteresowanymi tym zagadnieniem. Strategiczny Planu Adaptacji do roku 2020 (SPA 2020) będzie stopniowo wdrażany na poziomie wojewódzkim i lokalnym w całym kraju, dlatego też konieczne jest rozeznanie i zrozumienie obecnych problemów społecznych i gospodarczych będących skutkiem ekstremalnych zjawisk meteorologiczno-hydrologicznych i anomalii pogodowych, których częstotliwość i siła będą stale rosły, pociągając za sobą ogromne straty materialne i zagrażając zdrowiu i ludzkiemu życiu. Zmiany klimatu należy postrzegać jako potencjalne ryzyko, które powinno być brane pod uwagę przy tworzeniu np. mechanizmów regulacyjnych i planów inwestycyjnych. Należy zatem podejmować działania adaptacyjne, obejmujące zarówno przedsięwzięcia techniczne (np. budowa niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej), jak i zmiany regulacji prawnych (np. zmiany w systemie planowania przestrzennego ograniczające możliwość zabudowy terenów zagrożonych powodzią, podtopieniami i osuwiskami), wdrożenie systemów monitoringu odnoszących się do poszczególnych dziedzin i obszarów.

Ponadto, przyjęta przez sejm ustawa z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu również obliguje samorządy do kreślonych działań, np.: w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2013 r. poz. 1232, z późn. zm.) w art. 400a w ust. 1 po pkt 25 dodano się pkt 25a w brzmieniu: „25a) opracowywanie **audytów krajobrazowych**; ustawa wprowadza także ograniczenia w lokalizowaniu nowych obiektów budowlanych na terenach parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Uchwałą sejmików województw będą tam tworzone **strefy ochrony krajobrazu oraz tzw. krajobrazy priorytetowe**. W ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadzono definicje krajobrazu oraz krajobrazu priorytetowego (szczególnie cenny ze względu na wartości dla społeczeństwa).

Powyższe uwarunkowania oraz zmiany w przepisach prawa powinny być brane pod uwagę przy każdej aktualizacji dokumentu.

Dokument strategiczny powinien obejmować dążenia w obszarze przestrzenno-przyrodniczym i zostać opracowany przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju, a więc przy zachowaniu równowagi pomiędzy celami gospodarczymi, społecznymi i środowiskowymi, w sferze ładu gospodarczego, społecznego, przestrzennego i środowiskowego.

W przypadku, jeżeli monitoring realizacji Programu, wskazywałby na **możliwość zagrożeń dla środowiska i zachwiania równowagi i zasad rozwoju zrównoważonego, należy każdorazowo rozważyć (np. przy następnej aktualizacji) przewartościowanie celów, poszerzenie zagadnienia ochrony środowiska przed nadmierną antropopresją i degradacją związaną z realizacją celów strategicznych oraz racjonalnego gospodarowania jej zasobami**. Należy zaznaczyć, że wizja rozwoju, powinna zawsze uwzględniać dominację środowiska przyrodniczego nad innymi funkcjami z uwagi na jego specyficzne położenie.

Realizacja celów zawartych w Strategii zazwyczaj stanowi trudne wyzwanie dla wszystkich podmiotów uczestniczących w procesie, szczególnie dla inwestorów, ponieważ umiejętne i zgodne z wymaganiami prawa pogodzenie zamierzeń (aczkolwiek nie niemożliwe) wymaga ogromnej odpowiedzialności w procesie przygotowania inwestycji, poczynając od etapu planowania do momentu jej eksploatacji i użytkowania. Niejednokrotnie, w celu zachowania wszystkich wymogów prawa, niezbędne są również odpowiednie nakłady finansowe, które skutecznie zabezpieczą środowisko przed negatywnym oddziaływaniem.

Reasumując powyższe:

Każdy z celów ujętych w omawianym Programie będzie realizowany poprzez działania, w ramach których powstaną konkretne przedsięwzięcia, w odniesieniu do których, zgodnie z wymaganiami prawa, najczęściej przeprowadzane jest postępowanie w sprawie oceny jego oddziaływania na środowisko. Analizując wykaz zadań prezentowanych w Programie należy stwierdzić, że przyjęte nazwy i tytuły projektów nie dają na obecnym etapie możliwości stwierdzenia, czy stanowią one przedsięwzięcia w rozumieniu przepisów prawa tj. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 139 ze zm.), w odniesieniu do tych przedsięwzięć, zazwyczaj przeprowadzana jest procedura oos. W ramach tej procedury, opracowywany jest raport oddziaływania na środowisko, którego zadaniem jest wykazanie w sposób szczegółowy i jednoznaczny, jaki faktyczny wpływ na środowisko będzie wiązał się z późniejszą ich realizacją i eksploatacją. Pozwala to na zagwarantowanie ochrony środowiska przyrodniczego w przypadku, jeśli dokument strategiczny, z uwagi na duży stopień ogólności (wynikający z jego charakteru) nie daje możliwości dokładnej oceny skali oddziaływania. W świetle załączonej Prognozy można uznać, że „koszty środowiskowe” wdrożenia dokumentu pozostają akceptowalne, w porównaniu ze spodziewanymi do osiągnięcia korzyściami społeczno-gospodarczymi.

W Prognozie zaproponowano (w rozdziale 8.3) zalecenia modyfikacji niektórych zapisów w celu zwiększenia jej jakości merytorycznej. Propozycje należy uznać za właściwe i słuszne, dlatego też powinny zostać rozważone.

Opinia niniejsza nie posiada charakteru wiążącego dla organu opracowującego projekt dokumentu, jednakże, w podsumowaniu, przygotowywanym na podstawie art. 55 ust. 3 ustawy o udostępnianiu(...) jest on zobowiązany uzasadnić wybór w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także przedstawić informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- 1) ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko;
- 2) opinie właściwych organów.

Projekt ww. dokumentu został oceniony pod kątem formalnym oraz merytorycznym.

Uzasadnienie

Pismem z 18 czerwca 2015 r., znak: Ldz.WWP.662.17.2015.MP (6662) (data wpływu do RDOŚ w Olsztynie 18.06.2015 r.), przedłożonym przez Pana Włodzimierza Szelażka Prezesa Zarządu **Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.** w Olsztynie, zwrócono się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie w sprawie wydania opinii, wymaganej w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu: **Program rewitalizacji sieci miast Cittaslow Województwa Warmińsko-Mazurskiego**. Opinia niniejsza wymagana jest z mocy art. 54 ust.1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.), na podstawie którego organ opracowujący projekt dokumentu, wymagający **strategicznej oceny oddziaływania na środowisko** poddaje projekt, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, opiniowaniu przez właściwe organy. Z mocy art. 57 ust. 2 ww. ustawy, organem opiniującym właściwym w przedmiotowej sprawie jest regionalny dyrektor ochrony środowiska. W związku z powyższym Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie przedkłada niniejszą opinię do wykorzystania zgodnie z art. 55.1. powyższej ustawy.

Z up. REGIONALNEGO DYREKTORA
OCHRONY ŚRODOWISKA

Agata Moździerz
Naczelnik Wydziału
Ocen Oddziaływania na Środowisko

Otrzymują: (za dowodem doręczenia)

1. **Prezes Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.** w Olsztynie,
Plac Gen. Józefa Bema 3, 10-516 Olsztyn
2. A/a